

Wyniki badań ankietowych aktywności turystycznej studentów wybranych szkół wyższych w Polsce w 2014 roku

Wioletta Kamińska, Mirosław Mularczyk

Survey study results – college students as tourists in Poland in 2014

Abstract: The aim of this paper is to present the results of an initial research study, which was conducted to determine the level of tourist activity among students from selected colleges and universities in Poland. The selected schools vary in terms of size and type. The research also focused on the demographics of student tourists. The surveys were conducted in January and February of 2015 and served as the basis for the analysis in the paper. The survey sample included students of geography and spatial planning from the University of Warsaw as well as students from the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. The remaining surveyed students came from fields such as geography, tourism and recreation, national security, and administration at Jan Kochanowski University in Kielce as well as tourism and recreation at both the State Higher Vocational School in Jarosław and Kazimierz Pulaski University of Technology and Humanities in Radom. A nonparametric chi-square test was employed to determine the statistical correlation between the tourist activity of the analyzed students and selected socio-demographic characteristics. A weak correlation between the tourist activity of the surveyed academic youth and the place of living, place of studies, net income per member of household, and field of study was identified. A correlation between the tourist activity of students and gender was not observed in the survey sample.

Keywords: tourist activity, college students

Wprowadzenie

Procesy globalizacji i integracji europejskiej wpłynęły na zintensyfikowanie ruchu turystycznego na świecie i w Polsce. Jak podaje Durydiwka (2009), w latach 1959–2007

rozmiary międzynarodowego ruchu turystycznego zwiększyły się 36-krotnie, a przychody z turystyki ponad 400-krotnie. Według danych *United Nations World Tourism Organisation* w 2014 roku liczba międzynarodowych turystów na świecie osiągnęła poziom 1,138 mld. W tym samym roku każdy region świata odnotował wzrost liczby odwiedzających go turystów, przy czym najczęściej uczęszczanym regionem była Europa, którą odwiedziło 588 mln turystów (www 1). Z kolei według szacunków Instytutu Turystyki w pierwszych trzech kwartałach 2011 roku Polacy wzięli udział w 24,1 mln krajowych podróży turystycznych, a w 2009 roku odnotowano około 11,9 mln przyjazdów turystów zagranicznych (Bartoszewicz, Skalska 2010).

Powyższe dane sugerują, że aktywność turystyczna obywateli świata oraz Polski jest coraz większa. Badania wykazują, że w ruchu turystycznym biorą udział różne grupy społeczne. Są to zarówno osoby aktywne zawodowo, jak i bierne, o wysokim i niskim statusie materialnym i społecznym, zróżnicowane pod względem płci i wieku. Łaciak (2013) stwierdził, że w 2012 roku w Polsce w długookresowych wyjazdach najczęściej uczestniczyły osoby z grupy wyższych urzędników i przedstawicieli wolnych zawodów. Częściej podróżowały także osoby z wyższym wykształceniem, w dobrej sytuacji materialnej, młodzi (w wieku 15–19 lat), mieszkający w miastach liczących od 100 do 500 tys. mieszkańców. Z kolei w co najmniej pięciodniowych wyjazdach uczestniczyło tylko 7% rolników, 12% osób w złej sytuacji materialnej, 13% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 14% osób w wieku 60 i więcej lat, 15% bezrobotnych i 15% rencistów. Badania wskazują także, że coraz większy udział w wyjazdach turystycznych mają studenci.

Nasuwa się więc pytanie, jaki jest poziom aktywności turystycznej polskiej młodzieży akademickiej? Jest to istotny problem badawczy, bowiem w 2013 roku w Polsce studiowało prawie 1,7 mln osób (BDL GUS), tj. 4,4% społeczeństwa polskiego.

W świetle powyższych uwag celem artykułu było określenie poziomu aktywności turystycznej studentów z wybranych szkół wyższych w Polsce w 2014 roku oraz identyfikacja cech społeczno-demograficznych kształtujących tę aktywność.

Cele szczegółowe sformułowano w postaci następujących pytań:

1. Jak często ankietowani studenci wyjeżdżali w celach turystycznych?
2. Czy płeć była czynnikiem różnicującym poziom aktywności turystycznej badanych studentów?
3. Czy poziom aktywności ankietowanych studentów był skorelowany z miejscem zamieszkania (jednostką osadniczą)?
4. Czy poziom aktywności turystycznej badanych studentów był skorelowany z miejscem studiów?

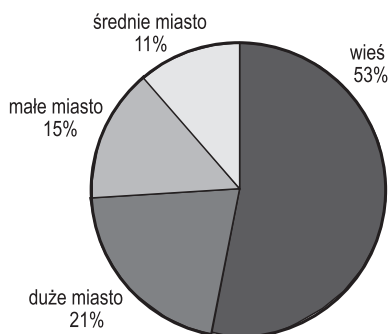
5. Czy status materialny (mierzony dochodem netto na 1 członka rodziny) wpływał na poziom aktywności turystycznej ankietowanych studentów?
6. Czy kierunek podjętych studiów był determinantą poziomu aktywności turystycznej ankietowanych studentów?

W pracy przyjęto, że aktywność turystyczna to ogół czynności i działań ludzi związanych z ich uczestnictwem w turystyce (Alejski 2011), a jej miernikiem jest liczba podróży w celach turystycznych w danym okresie czasowym.

Metody badań

Podstawę analizy stanowił materiał pierwotny uzyskany z ankiet, które przeprowadzono wśród 1000 studentów z pięciu ośrodków akademickich. Otrzymano 712 wypełnionych kwestionariuszy, z których do dalszej procedury badawczej zakwalifikowano 639. Badania miały charakter wstępny, stanowiły część większego projektu badawczego dotyczącego aktywności turystycznej młodzieży akademickiej w Polsce. We wstępnym badaniu wzięli udział studenci z czterech szkół wyższych o charakterze uniwersyteckim (z dwóch o ugruntowanej renomie, tj. UW i UMCS, dwóch z krótkimi tradycjami uniwersyteckimi – UJK w Kielcach, UT-H w Radomiu) oraz jednej wyższej szkoły zawodowej (PWST-E w Jarosławiu). W strukturze respondentów wg płci przeważały kobiety, stanowiąc ponad 68% ogółu badanej próby. Natomiast analiza miejsca zamieszkania ankietowanych studentów pozwoliła stwierdzić, że najwięcej osób pochodziło ze wsi (ponad połowa), a następnie z dużych miast (pow. 100 tys. mieszkańców) – ponad 20%. W małych i średnich ośrodkach miejskich (do 20 tys. mieszkańców i od 20 do 100 tys.) zameldowanych było na stałe prawie 26% ankietowanych (ryc. 1).

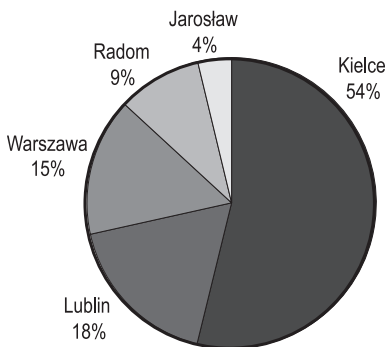
Studenci reprezentowali różne ośrodki akademickie oraz różne kierunki studiów. Było to celowe działanie, bowiem taki dobór próby pozwolił na określenie zróżnicowania poziomu aktywności turystycznej młodzieży akademickiej w zależności

Ryc. 1. Struktura respondentów według miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne.

od wielkości ośrodka akademickiego oraz jej zainteresowań związanych z kierunkiem studiów. Z wielu badań bowiem wynika, że aktywność turystyczna jest skorelowana z różnymi cechami społecznymi i demograficznymi, w tym wynikającymi z miejsca zamieszkania i nauki (por. np. Alejziak 2009; Dobiegała-Korona 2010; Latosińska, Ludwicka 2010; Niemczyk 2010; Rudnicki 2010).

Ryc. 2. Struktura respondentów według miejsca studiów

Źródło: opracowanie własne.

Spośród badanych studentów najwięcej pobierało naukę w Kielcach. Stanowili oni ponad połowę badanych. Prawie co piąty ankietowany studiował w Lublinie, a co siódmy w Warszawie. Studenci z Radomia stanowili 9%, a z Jarosławia 4% (ryc. 2).

Zdecydowana większość studentów deklarowała, że dochód na 1 członka rodziny był niski bądź średni. Takiej odpowiedzi łącznie udzieliło ponad 73% badanych (tab. 1). W rodzinie co piątego studenta dochód na 1 osobę kształtował się na poziomie wysokim, a nieco ponad 7% respondentów określiło go jako bardzo wysoki.

Tabela 1. Struktura respondentów według dochodu na 1 członka rodziny

Dochód netto na 1 członka rodziny	Niski (do 1 tys. zł)	Średni (1–2 tys. zł)	Wysoki (2–4 tys. zł)	Bardzo wysoki (powyżej 4 tys. zł)	Razem
Liczba studentów	216	252	125	46	639
Odsetek (%)	33,8	39,4	19,6	7,2	100,0

Źródło: obliczenia własne.

We wstępnym badaniu wzięli udział studenci reprezentujący różne obszary wiedzy i dyscypliny naukowe. Dziedzinę nauk prawnych reprezentowali studenci administracji; nauk społecznych – bezpieczeństwa narodowego; nauk o Ziemi – studenci geografii; nauk technicznych; nauk o Ziemi oraz biologicznych – studenci gospodarki przestrzennej; nauk o kulturze fizycznej, ekonomicznych i o Ziemi

– studenci turystyki i rekreacji¹. Nie była to pełna reprezentacja wszystkich dziedzin nauki, ale jak już wspomniano, prezentowane badania mają charakter wstępny.

Niemalże 1/3 ankietowanych studiowała turystykę i rekreację, 1/4 geografię, a 1/5 bezpieczeństwo narodowe. Studenci administracji stanowili ponad 15% ogółu badanych, a gospodarki przestrzennej 5% (ryc. 3).

Dla określenia statystycznych korelacji między aktywnością turystyczną studentów a płcią, miejscem zamieszkania, miejscem studiów, wielkością dochodów netto przypadających na członka rodziny oraz kierunkiem studiów wykorzystano nieparametryczny test *chi-kwadrat*. Założono, że *n*-elementowa próba losowa pochodzi z takiej zbiorowości generalnej, w której występuje stochastyczna niezależność zmiennych losowych. Zweryfikowano nieparametryczne hipotezy zerowe, których zapis formalny był następujący:

$$H_0 : E(n_{ij}) = E(\tilde{n}_{ij})$$

przy dwustronnej hipotezie alternatywnej:

$$H_1 : E(n_{ij}) \neq E(\tilde{n}_{ij})$$

gdzie:

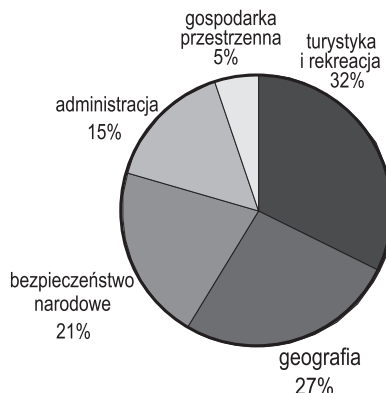
$E(n_{ij})$ – dystrybuanta rzeczywista

$E(\tilde{n}_{ij})$ – dystrybuanta teoretyczna

Założenia te obowiązywały dla wszystkich par zmiennych *ij*, gdzie:

$i = 1, 2, \dots, k,$

$j = 1, 2, \dots, l.$

Ryc. 3. Struktura respondentów według kierunku studiów

Źródło: opracowanie własne.

¹ Por. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych oraz efekty kształcenia na kierunkach: geografia, bezpieczeństwo narodowe, administracja, gospodarka przestrzenna, turystyka i rekreacja.

Natomiast test zgodności *chi-kwadrat* został zdefiniowany jako:

$$\chi^2_{\text{obl}} = \sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^l \frac{(n_{ij} - \tilde{n}_{ij})^2}{n_{ij}}$$

przy czym stanowił on zmienną losową o asymptotycznym rozkładzie *chi-kwadrat* $E(\chi^2) = s$ oraz $D(\chi^2) = \sqrt{2s}$ określonym całkowitą liczbą stopni swobody (s), gdzie:

$$s = (k - 1)(l - 1)$$

Odczytując wartość krytyczną z tablic rozkładu zmiennej losowej *chi-kwadrat* (χ^2_{as}) wyznaczono obszary krytyczne (H_0) jako $\langle \chi^2_{\text{as}}, +\infty \rangle$. Umożliwiło to podjęcie, na danym poziomie istotności (α), odpowiedniej decyzji weryfikującej (Luszniewicz 1987):

- o odrzuceniu hipotezy zerowej o stochastycznej niezależności zmiennych losowych w przypadku, kiedy $\chi^2_{\text{obl}} \geq \chi^2_{\text{as}}$,
- o stwierdzeniu, że nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej o stochastycznej niezależności zmiennych losowych, w przypadku kiedy $\chi^2_{\text{obl}} < \chi^2_{\text{as}}$.

W przypadku stwierdzenia istotnej statystycznej zależności między badanymi zmiennymi określono siłę korelacji, wykorzystując współczynnik zbieżności Czuprowa wyprowadzony ze statystyki *chi-kwadrat* (Luszniewicz 1987):

$$T_{xy} = \sqrt{\frac{\chi^2_{\text{obl}}}{n \sqrt{s}}}$$

gdzie:

χ^2_{obl} w- *chi-kwadrat* obliczone,

n – liczebność próby,

s – liczba stopni swobody.

Wartość tego wskaźnika zawiera się w przedziale od 0 do 1.

W pracy wykorzystano także metody graficzne, głównie wykresy strukturalne.

Aktywność turystyczna mieszkańców Polski – stan badań

Badania dotyczące aktywności turystycznej mieszkańców Polski były często podejmowane i to zarówno przez środowiska naukowe, jak i urzędy statystyczne (GUS), instytucje otoczenia biznesu (Instytut Turystyki) oraz firmy zajmujące

się badaniem opinii publicznej (np. CBOS). Było to postępowanie standardowe, bowiem rzetelna diagnoza ruchliwości turystycznej ludności stanowiła i stanowi bazę do kreowania produktu turystycznego, prawidłowego funkcjonowania branży turystycznej oraz wyznaczania kierunków jej rozwoju (Frechtling 2001).

W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że w odniesieniu do konkretnych wyjazdów aktywność turystyczna jest procesem, który zaczyna się na długo zanim nastąpi dany wyjazd oraz trwa zwykle jeszcze pewien czas po powrocie. W związku z tym Alejziak (2011: 7) wyróżnił w tym procesie cztery podstawowe etapy:

- powstanie i spostrzeganie określonych potrzeb, które w powiązaniu z motywami przekształcają się w cele wyjazdów, generując aktywność turystyczną;
- gromadzenie informacji i podejmowanie decyzji o podjęciu aktywności turystycznej;
- samo uczestnictwo w turystyce (wyjazd – pobyt – powrót);
- zachowania związane z uczestnictwem w turystyce, które następują po powrocie z wyjazdu.

Wszystkie z wymienionych etapów były w Polsce szczegółowo badane (por. Łaciak 2006; *Turystyka i wypoczynek...* 2006; *Wyjazdy Polaków...* 2005; Alejziak 1991, 2001, 2009, 2011; Dąbrowska 2008; Jankowski, Lenartowicz 2007; Buchta, Skiert 2012).

Z badań tych wynika, że aktywność turystyczna uzależniona jest od wielu czynników działających ze zmiennym natężeniem w czasie i przestrzeni (Gołębski i in. 2002; Gaworecki 2007; Jankowski, Lenartowicz 2007). W przypadku Polaków ten rodzaj aktywności stale wzrasta (Czapiński, Panek 2005, 2014), ale nadal kształtuje się na poziomie średnim w skali świata (Alejziak 2011). Jak podaje cytowany autor, istnieją jednak duże różnice w zakresie preferencji oraz ogólnego modelu aktywności turystycznej polskiego turysty w porównaniu z jego europejskim odpowiednikiem. Globalizacja i postępująca integracja powodują, że model wypoczynku Polaków ulega przekształceniom i upodabnia się do występującego w UE.

Równie często podejmowana była problematyka aktywności turystycznej młodzieży akademickiej. Badania takie prowadzono m.in.: w Łodzi (Latosińska, Ludwicka 2010), Toruniu (Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013), Słupsku (Parzych 2008), Częstochowie (Pyzik i in. 2007), Białymstoku (Bielawska, Maksimowska 2004) oraz Kielcach (Kamińska, Mularczyk 2009). Autorzy ci zwykle ograniczali się do badania studentów z jednej uczelni (np. Lubowiecki-Vikuk, Podgórski

2013; Pyzik i in. 2007) lub z jednego ośrodka naukowego (Latosińska, Ludwicka 2010). Konsekwencją tego były najczęściej małe próby badawcze (np. 147 osób – Pyzik i in. 2007, 118 osób – Latosińska, Ludwicka 2010). Wyjątek stanowią badania, w których przeprowadzono ponad 600 ankiet (Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013).

Z powyższych badań wynika, że aktywność turystyczna młodzieży studiującej jest bardzo wysoka, bowiem od 80% do 90% respondentów uczestniczyło w wyjazdach turystycznych w badanym okresie (Gryszel i in. 2008; Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013; Latosińska, Ludwicka 2010). Podróże pozwalały młodzieży akademickiej na zdobywanie nowych doświadczeń i poznawanie świata (Buchta, Skiert 2012). Studenci preferowali aktywne formy wypoczynku (Latosińska, Ludwicka 2010), a zainteresowania turystyką zajmowały wysoką pozycję w hierarchii wszystkich zainteresowań tej grupy społeczeństwa (Brojek, Bochenek 2012). Badania potwierdziły także, że studenci często uprawiali turystykę kwalifikowaną (pieszą, wodną, rowerową oraz sporty zimowe) (Pyzik i in. 2007). Wyjeżdżali oni zarówno w wakacje, ferie, jak i w święta oraz weekendy, przy czym wyjazdy weekendowe i świąteczne charakteryzowały się większym stopniem aktywności fizycznej niż wyjazdy w okresie wakacji i ferii zimowych. Było to powiązane z faktem, że podczas weekendów studenci bardzo często korzystali z roweru jako środka transportu (Latosińska, Ludwicka 2010). Badana młodzież najczęściej wyjeżdżała w celach wypoczynkowych, Latosińska, Ludwicka 2010; Pyzik i in. 2007) oraz edukacyjnych (Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013). Mniej popularne były cele religijne, zdrowotne i zakupowe (Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013). Należy podkreślić także, że studenci bardziej preferowali wyjazdy krajowe niż zagraniczne (Gołębski i in. 2002; Hołderna-Mielcarek 2006).

Aktywność turystyczna Polaków była zróżnicowana w zależności od cech *stricte* społeczno-demograficznych oraz cech związanych np. z miejscem zamieszkania, nauki czy kierunkiem studiów. Generalnie przeważał pogląd, że rodziny rolników cechowały się niższą aktywnością turystyczną niż rodziny miejskie (por. Wardecka-Ważyńska 2007). Przyczyn tego stanu rzeczy poszukiwano w deficycie wolnego czasu rolników i członków ich rodzin. Praca na roli była czasochłonna i angażowała wszystkich członków gospodarstwa rolnego, a rozdzielenie czasu wolnego od czasu poświęconego na prace było właściwie niemożliwe (Tomczykowska 2013). Jak wskazuje cytowana autorka, kulminacja obowiązków związanych z pracą na roli przypadała na okres letni, czyli na okres wakacyjnych wyjazdów.

Aktywność turystyczna w znacznej mierze zależała od sytuacji materialnej badanych respondentów. Jak wynika z badań (Buchta, Skiert 2012), trudności finansowe częściej deklarowali studenci podróżujący rzadko. W mniejszym stopniu poziom konsumpcji turystycznej determinowała sytuacja rodzinna badanych. Ponadto co dziewiąty z ogółu respondentów wskazywał na brak odpowiednio atrakcyjnej oferty turystycznej.

Aktywność turystyczna młodzieży akademickiej

W 2014 roku badani studenci uczestniczyli łącznie w 1775 wyjazdach turystycznych. Przeciętnie każdy ze studentów wziął udział w prawie 3 podróżach. Biorąc pod uwagę czas wolny studentów taką aktywność należy uznać za niską. Liczba deklarowanych wyjazdów turystycznych studentów wahała się od 0 do 15. Przyjmując jako kryterium intensywność uczestnictwa młodzieży akademickiej w ruchu turystycznym, wyodrębniono pięć grup. Pierwszą grupę o bardzo wysokiej aktywności reprezentowali studenci, którzy w badanym okresie uczestniczyli w więcej niż 10 wyjazdach. Grupa ta liczyła 46 studentów, co stanowiło około 7% ogółu badanych. Kolejną grupę o wysokiej aktywności tworzyli studenci biorący udział w 7–9 wyjazdach. W grupie tej znalazło się 23 studentów, tj. niecałe 4% badanych. Trzecią grupę o średniej aktywności turystycznej stanowiły osoby, które w 2014 roku zadeklarowały uczestnictwo w 4–6 podróżach. W gronie tych studentów znalazło się 101 osób, tj. 16% ogółu. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani charakteryzujący się niskim poziomem aktywności, tj. uczestniczący w wyjazdach 1–3 razy w badanym roku. Było ich 331 osób, co stanowiło prawie 52% respondentów. Brakiem aktywności turystycznej wykazało się 138 studentów, tj. prawie 22% ogółu (tab. 2).

Tabela 2. Aktywność turystyczna młodzieży akademickiej wybranych szkół wyższych

Aktywność turystyczna ankietowanych studentów										Razem osób
bardzo wysoka		wysoka		średnia		niska		brak		
liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	
46	7,2	23	3,6	101	15,8	331	51,8	138	21,6	639

Źródło: obliczenia własne.

Aktywność turystyczna a płeć studentów

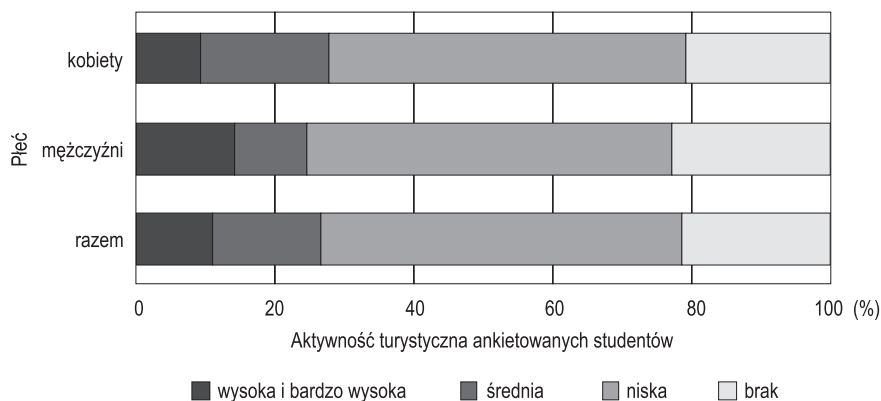
Niektóre wyniki przytoczonych wcześniej badań wskazują, że większą aktywnością turystyczną wykazują się mężczyźni. Niniejsza analiza pozwoliła stwierdzić, że płeć nie stanowiła istotnej determinanty kształtującej aktywność turystyczną młodzieży akademickiej. Wśród mężczyzn odnotowano z jednej strony większy niż w przypadku kobiet odsetek osób charakteryzujących się bardzo wysoką aktywnością. Z drugiej zaś strony wśród mężczyzn odnotowano także większy odsetek osób wykazujących się brakiem aktywności turystycznej. Niemalże dwukrotnie większy odsetek kobiet (ponad 18%) w stosunku do mężczyzn (10%) przejawiał średnią aktywność turystyczną. W obu analizowanych grupach płci dominowały osoby, które odbyły od 1 do 3 wyjazdów w celach turystycznych. Stanowiły one ponad 50% ankietowanych (tab. 3, ryc. 4).

Tabela 3. Aktywność turystyczna a płeć studentów

Płeć studentów	Aktywność turystyczna ankietowanych studentów										
	bardzo wysoka		wysoka		średnia		niska		brak		razem osób
	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	
Kobiety	27	6,2	13	3,0	80	18,4	224	51,5	91	20,9	435
Mężczyźni	19	9,3	10	4,9	21	10,3	107	52,5	47	23,0	204
Razem	46	7,2	23	3,6	101	15,8	331	51,8	138	21,6	639

Źródło: obliczenia własne.

Statystyczną relację między aktywnością turystyczną studentów a ich płcią określono, weryfikując hipotezę zerową, w której założono, że nie istnieje statystyczna zależność między rozpatrywanymi cechami wobec hipotezy alternatywnej zakładającej istnienie takiej zależności. Ponieważ obliczona wartość *chi-kwadrat* – 9,35 była mniejsza od wartości krytycznej (z tablic – 9,49 przy 4 stopniach swobody, istotności 0,05), nie można było odrzucić hipotezy zerowej. Na tej podstawie stwierdzono, że aktywność turystyczna studentów nie zależała od ich płci. Jest to zrozumiałe, bowiem studenci niezależnie od płci na ogół dysponują czasem wolnym w tym samym okresie. Ponadto funkcjonowanie w tej samej grupie społecznej sprzyja wspólnym wyjazdom będącym wynikiem podobnych zainteresowań.

Ryc. 4. Zróżnicowanie aktywności turystycznej studentów w zależności od płci

Źródło: obliczenia własne.

Aktywność turystyczna studentów a miejsce ich zamieszkania

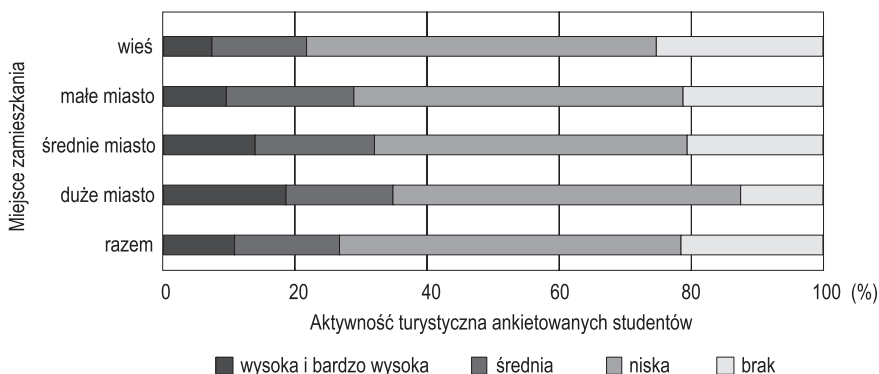
W świetle przeprowadzonych badań ankietowych można stwierdzić, że większą aktywnością turystyczną w stosunku do pozostałych studentów charakteryzowali się ci, którzy zamieszkiwali w dużych miastach. Wśród nich występował największy odsetek osób (11%) wyjeżdżających w celach turystycznych częściej niż 10 razy w ciągu roku. Tak wysoką i bardzo wysoką aktywność turystyczną przejawiał w tej grupie prawie co piąty badany. Tylko niecałe 13% studentów zamieszkujących duże miasta wykazało się brakiem rozpatrywanej aktywności (tab. 4, ryc. 5). Rzadziej w celach turystycznych wyjeżdżali studenci zamieszkujący średnie i małe miasta. Wysoką i bardzo wysoką aktywnością w tym względzie wykazało się około 14% studentów pochodzących ze średniej wielkości miast i prawie 10% pochodzących z małych miast. Około 20% ankietowanych z małych i średnich ośrodków miejskich stwierdziło, że w ostatnim roku nie brało udziału w wyjazdach turystycznych. Najmniejszą aktywnością turystyczną cechowali się studenci zamieszkujący obszary wiejskie. Wśród nich wysoką i bardzo wysoką mogło pochwalić się niewiele ponad 7% respondentów. W grupie ankietowanych zamieszkujących na wsi odnotowano największy odsetek osób (ponad 25%) wykazujących się brakiem aktywności turystycznej.

Relację między aktywnością turystyczną studentów a ich miejscem zamieszkania określono, weryfikując hipotezę zerową. Obliczona wartość *chi-kwadrat* (22,9) była większa od wartości krytycznej (z tablic – 21,02, przy 12 stopniach swobody,

Tabela 4. Aktywność turystyczna a miejsce zamieszkania studentów

Miejsce zamieszkania studentów	Aktywność turystyczna ankietowanych studentów										razem osób
	bardzo wysoka		wysoka		średnia		niska		brak		
	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	
Duże miasto	18	11,1	7	7,4	48	16,3	179	52,6	86	12,6	338
Średnie miasto	7	8,3	2	5,6	18	18,1	47	47,2	20	20,8	94
Małe miasto	6	7,4	4	2,1	13	19,1	34	50,0	15	21,3	72
Wieś	15	5,3	10	2,1	22	14,2	71	53,0	17	25,4	135
Razem	46	7,2	23	3,6	101	15,8	331	51,8	138	21,6	639

Źródło: obliczenia własne.

Ryc. 5. Zróżnicowanie aktywności turystycznej studentów w zależności od miejsca ich zamieszkania

Źródło: obliczenia własne.

istotności 0,05), odrzucono więc hipotezę zerową. Na tej podstawie stwierdzono, że istnieje statystyczna zależność między aktywnością turystyczną studentów a ich miejscem zamieszkania. Jedyną korelację, obliczoną według testu Czuprowa (0,1), była mała. Potwierdziło to wnioski z podobnych badań aktywności turystycznej. Zróżnicowanie w jej poziomie, w zależności od miejsca zamieszkania, wynikało po części z odmiennej ilości czasu wolnego studentów zamieszkujących w miastach i na obszarach wiejskich.

Aktywność turystyczna studentów a miejsce ich studiów

Uzyskane z badań ankietowych wyniki pozwoliły stwierdzić, że największą aktywnością turystyczną spośród ankietowanych cechowały się osoby studiujące w Warszawie. Wysoką i bardzo wysoką aktywność przejawiało tam ponad 22% respondentów. Jej brakiem wykazało się zaledwie 11% badanych. Mniejszą aktywnością turystyczną cechowali się studenci studiujący w Jarosławiu i Lublinie. W pierwszym przypadku ponad 12%, w drugim 15% ankietowanych zadeklarowało, że w ostatnim roku odbyło więcej niż 7 wyjazdów turystycznych. Około 17% badanych w obydwu wymienionych ośrodkach nie odbyło zaś żadnego. Stosunkowo wysoka aktywność studentów z Jarosławia w porównaniu do młodzieży z innych ośrodków może wynikać z niewielkiej liczebności próby badawczej. Najmniejszą aktywność turystyczną przejawiali studenci z Kielc i Radomia. Zaledwie 7% ankietowanych z ośrodka kieleckiego i 5% z radomskiego wyjeżdżało w celach turystycznych w ostatnim roku więcej niż 7 razy. Co czwarty student z tych miast wykazał się brakiem aktywności turystycznej (tab. 5, ryc. 6).

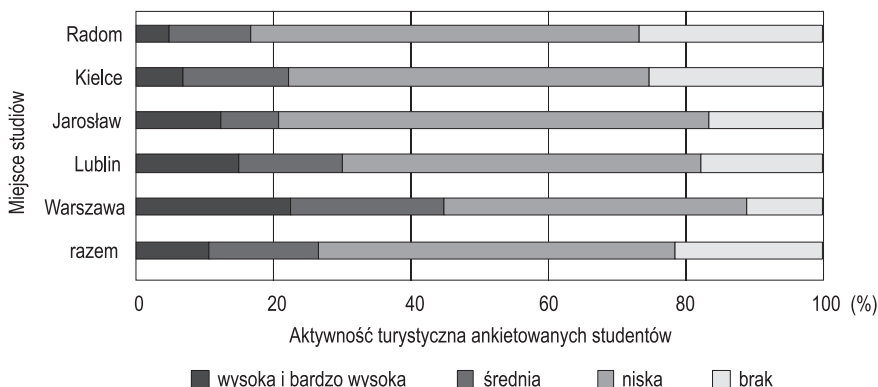
Większa aktywność studentów z dużych ośrodków w pewnej mierze może wynikać z bogatszej i bardziej zróżnicowanej oferty turystycznej tamtejszego środowiska akademickiego.

Relację między aktywnością turystyczną studentów a ich miejscem studiów określono, weryfikując hipotezę zerową. Wartość obliczona *chi-kwadrat* (40,8) była większa od wartości krytycznej (z tablic - 26,3, przy 16 stopniach swobody,

Tabela 5. Aktywność turystyczna studentów a miejsce studiów

Miejsce studiów	Aktywność turystyczna ankietowanych studentów										razem osób
	bardzo wysoka		wysoka		średnia		niska		brak		
	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	
Jarosław	1	4,2	2	8,3	2	8,3	15	62,5	4	16,7	24
Kielce	19	5,5	5	1,5	53	15,4	180	52,3	87	25,3	344
Lublin	12	10,6	5	4,4	17	15,0	59	52,2	20	17,7	113
Radom	1	1,7	2	3,3	7	11,7	34	56,7	16	26,7	60
Warszawa	13	13,3	9	9,2	22	22,4	43	43,9	11	11,2	98
Razem	46	7,2	23	3,6	101	15,8	331	51,8	138	21,6	639

Źródło: obliczenia własne.

Ryc. 6. Zróżnicowanie aktywności turystycznej studentów w zależności od miejsca ich studiów

Źródło: obliczenia własne.

istotności 0,05), odrzucono więc hipotezę zerową i przyjęto alternatywną. Na tej podstawie stwierdzono, że istnieje statystyczna zależność między aktywnością turystyczną studentów a ich miejscem studiów. Jednak siła korelacji, obliczona według testu Czuprowa (0,13), była mała.

Aktywność turystyczna studentów a wielkość dochodów przypadających na członka rodziny

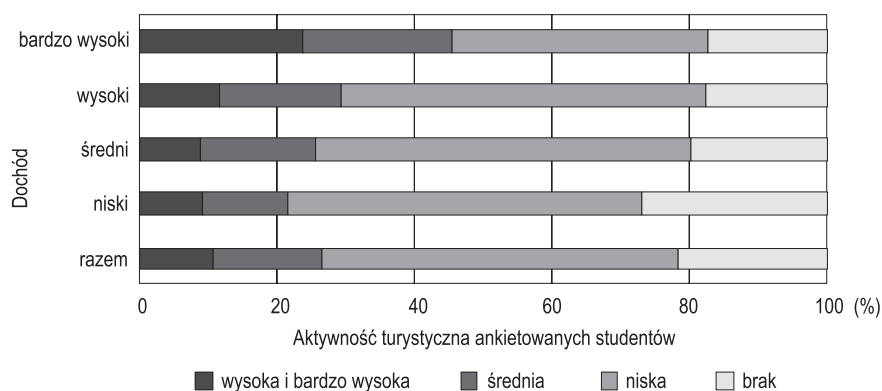
Wyniki badań ankietowych pozwalają stwierdzić, że największą aktywność turystyczną przejawiali studenci z rodzin, w których występował największy dochód. W tej grupie prawie co czwarty respondent wykazywał się wysoką i bardzo wysoką aktywnością, podczas gdy w pozostałych było to od 9% przy średnich dochodach do 12% przy wysokich. Biorąc zaś pod uwagę odsetek osób charakteryzujących się brakiem aktywności turystycznej, największy, prawie 27%, występował w grupie studentów o najniższych dochodach przypadających na członka rodziny. W przypadku pozostałych odsetek ten wahał się od 17% przy bardzo wysokich i wysokich dochodach do prawie 20% przy średnich (tab. 6, ryc. 7).

Relację między aktywnością turystyczną studentów a dochodem przypadającym na członka rodziny określono, weryfikując kolejną hipotezę zerową. Wartość obliczona *chi-kwadrat* (22,2) była większa od wartości krytycznej (z tablic – 21,02

Tabela 6. Aktywność turystyczna studentów a wielkość dochodu netto przypadająca na członka rodziny

Wielkość dochodu netto przypadająca na członka rodziny	Aktywność turystyczna ankietowanych studentów										
	bardzo wysoka		wysoka		średnia		niska		brak		razem osób
	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	
Niski	14	6,5	6	2,8	27	12,5	111	51,4	58	26,9	216
Średni	17	6,7	6	2,4	42	16,7	137	54,4	50	19,8	252
Wysoki	7	5,6	8	6,4	22	17,6	66	52,8	22	17,6	125
Bardzo wysoki	8	17,4	3	6,5	10	21,7	17	37,0	8	17,4	46
Razem	46	7,2	23	3,6	101	15,8	331	51,8	138	21,6	639

Źródło: obliczenia własne.

Ryc. 7. Zróżnicowanie aktywności turystycznej studentów w zależności od wielkości dochodu na członka rodziny

Źródło: obliczenia własne.

przy 12 stopniach swobody, istotności 0,05), co pozwoliło odrzucić hipotezę zerową i przyjąć alternatywną. Na tej podstawie stwierdzono, że istnieje statystyczna zależność między aktywnością turystyczną studentów a dochodem przypadającym na członka rodziny. Ale także w tym przypadku siła korelacji była nieznaczną (test Czuprowa 0,1). Wyniki te potwierdzają wcześniejsze badania (por. Buchta, Skiert 2012).

Aktywność turystyczna studentów a kierunek studiów

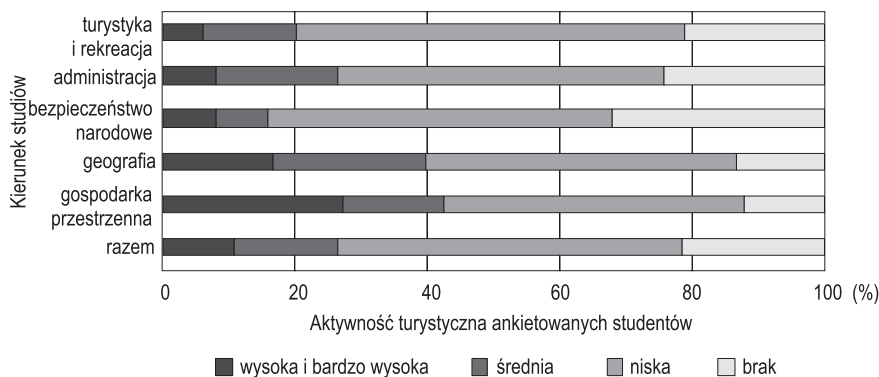
Analizując dane statystyczne uzyskane w wyniku badań ankietowych, można stwierdzić, że największą aktywnością turystyczną charakteryzowali się studenci z kierunku gospodarka przestrzenna. Wśród nich występował największy odsetek respondentów cechujących się wysoką i bardzo wysoką aktywnością (ponad 27%) i najniższy wykazujących się jej brakiem (około 12%). Mniejszą aktywnością wykazali się studenci z kierunku geografia. Ponad 16% z nich w badanym roku wyjeżdżało w celach turystycznych co najmniej 7 razy, a prawie 14% nie brało udziału w takich wyjazdach. Wśród kierunków, których studenci wykazali się najmniejszą aktywnością turystyczną, obok administracji i bezpieczeństwa narodowego, znalazła się, co wydaje się mało zrozumiałe, turystyka i rekreacja. Co piąty student tego kierunku w 2014 roku nie wykazał się aktywnością turystyczną. Niewiele ponad 6% z nich brało udział w co najmniej 7 wyjazdach (tab. 7, ryc. 8). Można przypuszczać, że studenci podejmują ten kierunek studiów przypadkowo, nie zawsze zgodnie ze swoimi zainteresowaniami.

Tabela 7. Aktywność turystyczna studentów a kierunek studiów

Kierunek studiów	Aktywność turystyczna ankietowanych studentów										razem osób
	bardzo wysoka		wysoka		średnia		niska		brak		
	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	liczba osób	udział %	
Administracja	6	6,1	2	2,0	18	18,4	48	49,0	24	24,5	98
Bezpieczeństwo narodowe	10	7,5	1	0,8	10	7,5	69	51,9	43	32,3	133
Geografia	16	9,5	12	7,1	39	23,1	79	46,7	23	13,6	169
Gospodarka przestrzenna	6	18,2	3	9,1	5	15,2	15	45,5	4	12,1	33
Turystyka i rekreacja	8	3,9	5	2,4	29	14,1	120	58,3	44	21,4	206
Razem	46	7,2	23	3,6	101	15,8	331	51,8	138	21,6	639

Źródło: obliczenia własne.

Procedura statystycznej weryfikacji pozwoliła na przyjęcie hipotezy alternatywnej, w której założono istnienie zależności między badanymi cechami. Obliczona wartość *chi-kwadrat* (52) była większa od wartości krytycznej (z tablic – 26,3, przy 16 stopniach swobody, istotności 0,05). Na tej podstawie stwierdzono, że istnieje

Ryc. 8. Zróżnicowanie aktywności turystycznej studentów w zależności od kierunku studiów

Źródło: obliczenia własne.

statystyczna zależność między aktywnością turystyczną studentów a kierunkiem ich studiów. Jednak dalsze badanie statystyczne ujawniło małą siłę korelacji (test Czuprowa 0,14).

Podsumowanie

Z przeprowadzonych analiz wynika, że:

1. W 2014 roku przeciętny badany student wziął udział średnio w trzech wyjazdach turystycznych. Przyjęte na potrzeby niniejszego badania kryteria pozwalają ocenić, że aktywność turystyczna ankietowanych kształtowała się na niskim poziomie. Świadczy o tym także fakt, że co piąty ankietowany nie uczestniczył w ruchu turystycznym w badanym okresie. Była to wartość dwukrotnie wyższa w stosunku do analogicznej uzyskanej w badaniach prowadzonych na podobnej pod względem wielkości próbie w UMK w Toruniu (Lubowiecki-Vikuk, Podgórski 2013).
2. Nie istniała zależność między poziomem aktywności turystycznej ankietowanych studentów a ich płcią. Co prawda większy odsetek mężczyzn niż kobiet charakteryzował się bardzo wysoką aktywnością turystyczną, ale także więcej z nich nie wykazywało żadnej aktywności w tym zakresie.
3. Istniała słaba zależność między poziomem aktywności turystycznej badanych studentów a miejscem ich zamieszkania. Największą aktywnością cechowali

się ankietowani mieszkający w dużych miastach, najmniejszą zaś na wsi. Jest to zgodne z wynikami innych badań prowadzonych w Polsce. Można przypuszczać, że niski poziom aktywności turystycznej studentów zamieszkujących na wsi związany jest z koniecznością ich zaangażowania w prace polowe. Ma to miejsce przede wszystkim w okresie wakacji letnich, w czasie których pozostali studenci mogą podróżować w celach turystycznych.

4. Istniała zależność między aktywnością turystyczną ankietowanej młodzieży akademickiej a miejscem studiów. Siła tej zależności była niska. Największą aktywność turystyczną przejawiali studenci z Warszawy, najmniejszą zaś z Kielc i Radomia.
5. Istniała zależność między aktywnością turystyczną badanych studentów a dochodem netto przypadającym na członka rodziny. Największą aktywnością turystyczną cechowali się studenci z najwyższym dochodem, najmniejszą zaś z najniższym. Siła korelacji była jednak słaba. Analiza statystyczna pozwoliła zauważyć, że w każdej grupie wydzielonej na podstawie wielkości dochodu znajdowali się ankietowani przejawiający zarówno bardzo wysoką aktywność turystyczną, jak i jej brak.
6. Istniała słaba zależność między aktywnością turystyczną badanej młodzieży akademickiej a kierunkiem studiów. W analizowanym przypadku największą aktywność przejawiali studenci gospodarki przestrzennej, mniejszą geografii, a najmniejszą administracji, bezpieczeństwa narodowego oraz turystyki i rekreacji. Najniższa aktywność studentów turystyki i rekreacji jest wynikiem zaskakującym. Wyjaśnienie tego wymaga dodatkowych badań.

Powyższe rezultaty badań nie są w pełni reprezentatywne dla całej grupy młodzieży akademickiej w Polsce. Odnoszą się bowiem tylko do jej części wybranej do badań wstępnych.

Należy jednak stwierdzić, że uzyskane wyniki wskazują na niewielkie oddziaływanie wybranych cech na zróżnicowanie aktywności turystycznej badanych studentów. Nasuwa się pytanie, czy dalsze badania uwzględniające większe zróżnicowanie badanej próby młodzieży akademickiej, przede wszystkim pod względem miejsca i kierunku studiów, pozwolą na weryfikację powyższych wniosków? Odpowiedzi na to pytanie autorzy będą poszukiwać w dalszych etapach realizowanego projektu.

Bibliografia

- Alejsiak W., 1991, *Aktywność turystyczna mieszkańców Szwecji na przykładzie populacji sztokholmskiej (wstępny raport z badań)*, „Folia Turistica”, nr 2, s. 3–23.
- Alejsiak W., 2001, *Czas wolny, sport i turystyka wśród polskich elit finansowych* [w:] W. Niemiec (red.), *Problemy współczesnej turystyki i rekreacji*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie”, nr 3, s. 211–237.
- Alejsiak W., 2009, *Determinanty i zróżnicowanie społeczne aktywności turystycznej*, AWF, Kraków.
- Alejsiak W., 2011, *Aktywność turystyczna: międzynarodowe i krajowe zróżnicowanie oraz kwestia wykluczenia społecznego*, „Turyzm”, t. 21 (1–2), s. 7–16.
- Bartoszewicz W., Skalska T., 2010, *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2009 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa.
- Bielawska I., Maksimowska B., 2004, *Aktywność turystyczna studentów Politechniki Białostockiej* [w:] A. Nowakowski, S. Zaborniak (red.), *Akademicka kultura fizyczna wczoraj i dziś*, Rzeszów, s. 113–122.
- Brojek A., Bochenek A., 2012, *Sport-tourism interests in the light of all the interests of physical education students in the selected academies in Poland*, *Sport-tourism interests of the physical education students*, „Polish Journal Sport Tourism”, t. 19, s. 68–76.
- Buchta K., Skiert M., 2012, *Wzorce aktywności turystycznej studentów turystyki i rekreacji w uczelni wychowania fizycznego*, „Zeszyty Naukowe”, nr 699, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, s. 23–32.
- Czapiński J., Panek T. (red.), 2005, *Diagnoza społeczna 2005. Warunki i jakość życia Polaków*, Rada Monitoringu Społecznego Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa.
- Czapiński J., Panek T., (red.), 2014, *Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków, 2014*, Warszawa.
- Dąbrowska B.J., 2008, *Rynek turystyczny Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, WSTiH, Gdańsk.
- Dobiegała-Korona B., 2010, *Zachowania konsumentów na rynku turystycznym*, Almamer, Warszawa.
- Durydiwka M., 2009, *Ruch turystyczny – z centrum ku peryferiom*, „Prace i Studia Geograficzne”, t. 42, s. 59–71.
- Frechtling D., 2001, *Forecasting Tourism Demand – Methods and Strategies*, Butterworth-Heinemann, Oxford, UK.

- Gryszel P., Jaremen D.E., Rapacz A., 2008, *Aktywność turystyczna młodzieży akademickiej* [w:] W.W. Gaworecki, Z. Mroczynski (red.), *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, Wydawnictwo WSTiH, Gdańsk, s. 298–305.
- Gaworecki W.W., 2007, *Turystyka*, PWE, Warszawa.
- Gołębski G., Hołderna-Mielcarek B., Niezgoda A., Szmatuła P., 2002, *Model zachowań turystycznych w czasie wolnym polskiej młodzieży studiującej*, „Problemy Turystyki”, t. 1/2, s. 69–85.
- Hołderna-Mielcarek B., 2006, *Rola indywidualizacji w turystyce młodzieżowej w świetle procesów globalizacji* [w:] B. Raszka, S. Bosiacki (red.), *Gospodarka turystyczna w XXI wieku: globalne wyzwania i zagrożenia*, Wydawnictwo AWE, Poznań, s. 521–535.
- Jankowski K.W., Lenartowicz M., 2007, *Zmienność czynników ograniczających aktywność turystyczną* [w:] Z. Krawczyk, E. Lewandowska-Tarasiuk, J.W. Sienkiewicz (red.), *Barieri kulturowe w turystyce*, Almamater – Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa, s. 175–188.
- Kamińska W., Mularczyk M., 2009, *Traveling preferences of the students of the Jan Kochanowski University of Kielce according to surveys* [w:] *Geology and Civilization*, Herzen State University of Russia, St Petersburg, Russia, s. 482–488.
- Latosińska J., Ludwicka D., 2010, *Aktywność turystyczna młodzieży akademickiej na przykładzie wyższych uczelni w Łodzi*, „Turyzm”, t. 20 (1), s. 21–28.
- Lubowiecki-Vikuk A.P., Podgórski Z., 2013, *Zachowania i preferencje turystyczne młodzieży akademickiej* [w:] R. Pawlusiński (red.), *Współczesne uwarunkowania i problemy rozwoju turystyki*, IGiGP UJ, Kraków, s. 149–158.
- Luszniewicz A., 1987, *Statystyka ogólna*, PWE, Warszawa.
- Łaciak J., 2006, *Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych w 2005 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa.
- Łaciak J., 2013, *Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa.
- Niemczyk A., 2010, *Zachowania konsumentów na rynku turystycznym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków.
- Parzych K., 2008, *Turystyka młodzieży akademickiej na przykładzie studentów geografii Akademii Pomorskiej w Słupsku*, „Dokumentacja Geograficzna”, t. 36, s. 223–228.
- Pyzik M., Rodziewicz-Gruhn J., Pilis K., Michalski C., 2007, *Preferencje turystyczne studentów Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie*, ZN WSPiA, Poznań, s. 99–103.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych oraz efekty kształcenia na kierunkach: geografia, bezpieczeństwo narodowe, administracja, gospodarka przestrzenna, turystyka i rekreacja.

- Rudnicki L., 2010, *Zachowania konsumentów na rynku turystycznym*, Proksenia, Kraków.
- Tomczykowska P., 2013, *Spoleczne i ekonomiczne uwarunkowania aktywności turystycznej młodzieży*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Wyższej Przymierza Rodzin”, Ser. Geogr.-Tur., nr 6, Warszawa, s. 21–52.
- Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2005 roku*, GUS, Warszawa 2006: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_turystyka_wypoczynek_2005.pdf [dostęp: 22.05.2015].
- Wartecka-Ważyńska A., 2007, *Turystyka młodzieży i jej uwarunkowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań.
- Wyjazdy Polaków na wypoczynek w latach 1992–2005. Komunikat z badań*, 2005, CBOS, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_185_05.PDF [dostęp: 22.05.2015].

strony internetowe

www 1, www.unwto.org [dostęp: 22.05.2015].

dr hab. Wioletta Kamińska, prof. UJK

dr Mirosław Mularczyk

Instytut Geografii

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

e-mail: wioletta.kaminska@ujk.edu.pl; miroslaw.mularczyk@ujk.edu.pl

